

Råd till båtklubbar avseende plan för avfallshantering enligt TSFS 2023:12

Svenska Båtunionen

Råd till båtklubbar avseende plan för avfallshantering enligt TSFS 2023:12

Alla båtklubbar, med vissa undantag, måste ha en avfallsplan som är godkänd av kommunen. Detta gäller sedan år 2023. Här förklarar vi vad som gäller.

Bakgrund

Sedan den 1 maj 2023 gäller nya regler och krav för mottagning och hantering av avfall från fritidsbåtar i hamnar. Reglerna innebär att kraven på avfallsmottagning skärps och ansvaret för tillsyn flyttas över till kommunen.

Regelverket avser hamnen och till hamnen näraliggande områden, men inte eventuell varvsverksamhet.

Regelverket innebär i korthet:

Alla platser/bryggor som definieras som hamnar ska sedan år 2023 ha en avfallshanteringsplan för hamnen. Avfallshanteringsplanen ska vara godkänd av kommunen där båtklubben ligger.

Båtklubben ska, om så anses behövas, även tillhandahålla eller anvisa mottagningsanordningar för hushållsavfall och dess olika fraktioner, farligt avfall samt toalettavfall för de som nyttjar hamnen.

De mottagningsanordningar som finns ska vara tillräckligt dimensionerade och om de går sönder ska de repareras omgående.

Reglerna innehåller också krav på att information om hur avfall ska hanteras finns tillgänglig för de som använder hamnen.

Det är tillåtet för en hamn att ta ut en separat avgift för toalettömning för att bidra till driftsknader och underhåll.

Syftet med reglerna är att säkerställa att fritidsbåtshamnar inte är en källa för marint skräp eller

utsläpp av farliga ämnen. För att uppfylla lagen kan båtklubbar behöva anlägga mottagningsanordningar, såsom kärl för olika typer av avfall eller anläggning för toalettömning. Det innebär att båtklubbens administration och kostnader för avfallshantering och tillsyn kan komma att öka.

Svenska Båtunionen anser också att mottagningsanordningar på platser där sophämtning inte sker, till exempel klubbholmar, inte ska krävas. Detta ska kunna lösas av besökarna, och detta bör beskrivas i avfallshanteringsplanen och i information till hamnens/klubbholmens användare.

De nya reglerna bygger på EU:s Mottagningsdirektiv och finns i Transportstyrelsens föreskrifter TSFS 2023:12, som ni kan läsa här:

transportstyrelsen.se

Eftersom Transportstyrelsen, i och med det nya regelverket, har lagt över tillsynsansvaret på kommunen, innebär det att avfallshanteringsplanen kommer att kontrolleras i samband med tillsynsmyndighetens ordinarie tillsyn enligt miljöbalken och dess tillhörande förordningar.

Det är därför lämpligt att båtklubbens miljöplan även innefattar avfallshanteringsplanen, så att tillsynsmyndighetens inspektioner kan underlättas och även så dialogen med miljöinspektörerna.

Råd till båtklubbar avseende plan för avfallshantering enligt TSFS 2023:12

© 2025, Svenska Båtunionen.

Mallen får användas fritt av båtklubbar anslutna till regionala båtförbund inom Svenska Båtunionen.

Övrig användning eller mångfaldigande helt eller delvis får endast ske efter inhämtande av skriftligt tillstånd från Svenska Båtunionen.

Omslagsbild: Roland Brinkberg.

Text: Peter Karlsson, Carl Rönnow, Erika Lilja, Jimmy Dominus och Hans Johansson.

Reviderad 2025 av Jimmy Dominus, Stellan Dahlberg, Stellan Stark och Carl Rönnow.

Bilder inlaga: Roland Brinkberg, Lars Afzelius, Lars-Åke Redéen, Lotta Rosenberg Karlen, Sweboat, Davie Bicker, Jimmy Dominus.

Layout & original: Ejheden & Ejheden Produktion AB.

Svenska Båtunionen

Adress: af Pontins väg 6, 115 21 Stockholm

Tel: 08-545 859 60, kansli@batunionen.se

Undantag för vissa hamnar

En hamn definieras som en plats som gjorts i ordning för att ha plats för och ta ut en avgift för fler än 25 båtar – oavsett antalet bryggor. Det är den som tar ut en avgift för hamnen som ska ta fram och ansvara för att avfallshanteringsplanen är godkänd av kommunens tillsynsenhet.

Om båtklubben anser att den utgör ett undantag i enlighet med listan här nedan, bör båtklubben framhålla det vid kontakt med kommunens tillsynsenhet.

I reglerna anges en rad undantag från kraven på mottagningsanordningar.

Dessa är:

1. på en plats som normalt endast används av och har utrymme för högst 25 fritidsbåtar,
2. vid en brygga eller annan anordning som normalt endast används av fritidsbåtar för transport till och från bostäder där avfallet kan antas bli omhändertaget,
3. vid en brygga eller annan anordning för fritidsbåtar som ligger i direkt anslutning till ett bostadsområde och som normalt endast används av boende i området och deras besökare, om det kan antas att avfallet omhändertas i bostadsområdet,
4. vid en brygga eller annan anordning i anslutning till en restaurang, affär, nöjesfält, turistattraktion eller annan liknande inrättning och som normalt endast används för att besöka eller uträtta ärenden hos inrättningen,
5. i en naturhamn,
6. vid en brygga eller annan anordning som endast används i inrikestrafik för mycket kort tilläggning för att hämta och lämna i första hand passagerare,
7. i ett vägfärjeläge, eller
8. vid en brygga som används tillfälligt vid slussning eller broöppning.

Symbol för tömningspumpanläggningar.

Att definiera hamnen

De allra flesta av Svenska Båtunionens medlemsklubbers hemmahamnar torde omfattas av mottagningsdirektivets regelverk. Kravet på avfallshanteringsplan och miljöplan är på många platser inget nytt utan ingår redan i kommunernas tillsyn enligt miljöbalken. Skillnaden från före 2023 är att planen nu ska godkännas av kommunen i förhand. Svenska Båtunionen rekommenderar alla båtklubbar att ha en nära dialog med tillsynsenheten i sin kommun.

Det finns skrivningar i reglerna som klubben måste beakta när avfallshanteringsplanen tas fram, eller vid uppdatering, och det är om båtklubbens hamn används av fiskefartyg och fartyg större än 300 bruttoregister-ton. Då är kraven högre och det finns fler regelverk som styr.

Naturhamn.

Inventering av hamnen

Inventera hamnens båtbestånd, storlek, typ och antalet båtar som bedöms ha toalett ombord. Har hamnen gästhamnsverksamhet bör den bedömas separat utifrån antalet gästbåtar, liggtid och behov av avfallsavlämning.

Bedöma behovet av avfallsmottagning

Svenska Båtunionen anser att, om det finns fungerande rutiner för avfallshantering utan särskilda mottagningsanordningar ska verksamheten kunna fortsätta på samma sätt under förutsättning att det anges i avfallshanteringsplanen och att informationsspridningen till nya medlemmar och eventuella gästbåtar säkerställs. Vid en revidering av avfallshanteringsplanen, som ska göras vart femte år, måste eventuella förändringar i lokala avfallshanteringsföreskrifter beaktas.

Beslut om nya mottagningsanordningar bör fattas av båtklubbens styrelse eller årsmöte och ses som utökad medlemservice.

Behovet av anordningar för avfallsmottagning kan bedömas utifrån flera olika faktorer där främst båtarnas användningssätt och avstånd till ägarens bostad bör vara det som styr kraven.

Miljöstation för farligt avfall.

Mottagning av hushållsavfall

Används båtarna huvudsakligen för dagsturer och de flesta medlemmar bor i närområdet är behovet av mottagningsanordningar mindre än om hamnen används av båtar som används för längre övernattningsfärder och ligger långt ifrån bostaden. I så fall är det rimligt att mottagningsanordningar inte behövs och att medlemmarna får ta hem sitt avfall och slänga det i hushållets avfallsmottagning. Svenska Båtunionen anser att detta förhållningssätt ligger väl i linje med undantagens punkt 2 och 3.

Om hamnen ligger längre från medlemmarnas bostad och har fler större båtar (fler än 25 st.) avsedda för övernattning kan det vara rimligt att båtklubben tillhandahåller mottagningsanordningar för hushållsavfall under båtsäsongen och i överensstämmelse med kommunens regler för hushållsavfall. I vissa fall kan detta innebära att båtklubben måste uppföra till exempel byggnader för förvaring av avfallskärl. Byggnaderna kan komma att behöva bygglov och dispens för strandskydd.

Mottagning av farligt avfall

Farligt avfall, såsom oljefilter, vätskor eller spillolja, uppstår normalt då båten är upptagen på land och således är behovet av mottagningsanordningar för farligt avfall som uppkommer i hamnen i de flesta fall begränsat eller obefintligt. Om båtklubbens varv ligger i närheten av hamnen är det rimligt att medlemmar med behov av att lämna farligt avfall hänvisas till varvets miljöstation för farligt avfall. I det fall en kommunal återvinningscentral finns i nära anslutning till båtklubben, eller längs vägen till eller från båtklubben, är det rimligt att medlemmarna, i avfallshanteringsplanen, hänvisas dit.

Mottagning av toalettavfall

Antalet båtar som har behov av toalettömning ska överstiga 25 stycken för att krav på mottagningsanordning för toalettavfall ska kunna ställas på en hamn. Toalettavfall uppstår då båten brukas, det vill säga i övervägande fall på andra ställen än i hamnen.

Om det finns tillgång till allmän toalettömningsstation på väg in till hamnen eller i nära anslutning till färdvägen till hamnen är det rimligt att båtklubbens medlemmar hänvisas dit och att det då inte föreligger behov av toalettömningsstation i hamnen.

Om det finns en toatömningsstation i hamnen ska placering och egenskaper anges i avfallshanteringsplanen.

Det finns möjlighet för flera klubbar i området att dela mottagningsanläggningar. I de fall båtklubben hänvisar till extern toatömningsstation bör skriftligt avtal mellan upplåtaren och båtklubben upprättas som reglerar villkor och eventuella kostnader.

Båtklubbsholmar

Båtklubbsholmar med iordningställd hamn med fler än 25 platser kan i vissa kommuner omfattas av kraven på avfallshanteringsplan och mottagningsanordningar. Svenska Båtunionen rekommenderar att båtklubbar som inte har anordningar för avfallsmottagning på klubbholmar, i sina instruktioner till besökare och i avfallshanteringsplanen ange hur och var avfall kan lämnas. Om klubbholmen saknar landtoaletter och besöks av många båtar med toalett ombord kan det vara relevant att införa tids-

Tömningspumpanläggning.

begränsningar för hur länge båtar får ligga kvar i hamnen för att minska behovet av toatömningsstation. I informationen i hamnen och i avfallshanteringsplanen bör närmaste plats att lämna hushållsavfall, farligt avfall och toalettavfall anges.

I det fall båtklubbsholmen endast tillhandahåller enklare förtöjning eller förtöjning sker under naturhamnsliknande former, anser Svenska Båtunionen att klubbholmens hamn ska undantas krav på avfallshanteringsplan och krav på mottagningsanordningar med hänvisning undantagens punkt 5.

Vinterplatser i hamnen

Svenska Båtunionen bedömer att behovet av avfallsmottagning från vinterliggande båtar är ringa och att det inte kan krävas avfallsmottagning i hamnen vintertid.

I avfallshanteringsplanen och i informationen till vinterliggande medlemmar ska det anges anvisningar för hur eventuellt avfall ska hanteras.

Gästhamnsverksamhet

Om det i båtklubbens hamn huvudsakligen förtöjs båtar som inte har behov av toatömningsstation eller andra anordningar för avfallsmottagning, kan gästhamnsverksamhet innebära att det kan komma att krävas mottagningsanordning av tillsynsmyndigheten. Eventuell gästhamnsverksamhet och dess påverkan på avfallshanteringsplanen bör tas i beaktande vid inventering av mottagningsbehovet.

Avgifter för användare

Det är tillåtet att ta ut avgift som kan täcka kostnaderna för avfallshantering. Sådan avgift ska vara indirekt, till exempel i form av medlemsavgift, båtplatsavgift eller gästhamnsavgift. För tömning av toalettavfall finns möjlighet att ta ut en direkt avgift från den som använder tömningsstationen. Läs mer om sådana avgifter här: (sid 13) transportstyrelsen.se

Informera medlemmar och gästbåtar

I regelverket finns det krav på information om avfallshantering till hamnens användare och gästbåtar. Av informationen ska framgå hur avfall ska hanteras och var det ska lämnas.

En karta ska visa var eventuella mottagningsanordningar är placerade. Lämpligtvis placeras informationen om avfallshantering på bryggor och på informationstavla vid hamnen samt finns tillgänglig via digitala medier med till exempel en QR-kod.

Båtklubben ska fortlöpande gå igenom avfallshanteringsplanen i samråd med användarna. Ett sådant samråd kan till exempel innebära att det in-formeras om avfallshanteringsplanen på ett medlemsmöte eller årsmöte.

Planen ska genomgå revision vart femte år. Klubben måste senast tre månader innan femårsperioden gått lämna in en ny avfallshanteringsplan till kommunen för förnyat godkännande. Även om en förändring av omständigheter sker innan de fem åren gått ska en ny avfallshanteringsplan lämnas in för godkännande.

Upprätta en avfallshanteringsplan

Mall för avfallshanteringsplan finns

att ladda ner här: batunionen.se

Observera att just din kommun kan begära in uppgifter utöver det som framgår av mallen.

Egenkontroller och åtgärder vid fel

I regelverket finns krav på egenkontroll och snabb åtgärd vid fel. Kontroller av avfallsmottagningen ska ske så ofta som behövs så att det inte finns risk för spridning av skräp till omgivningen. Vid mottagningsanordningar ska det finnas kontaktuppgifter så att fel kan anmälas av användarna. I båtklubben ska det finnas rutiner för avhjälpande av fel och ansvariga personer ska vara utsedda.

Uppdaterade checklistor för egenkontroll kommer att tas fram och finnas tillgängliga via Svenska Båtunionens hemsida.

Uppföljning och anmälan om förändringar

Om båtklubben ändrar avfallsmottagningen till ett annat sätt än vad som anges i planen ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten.

Gemensamma mottagningsanordningar

Regelverket ger möjlighet för flera hamnverksamheter (båtklubbar) att dela på mottagningsanordningar, t.ex toatömningsstation eller mottagning av

farligt avfall. Om båtklubben delar mottagningsanordning med en annan hamnverksamhet bör skriftliga överenskommelser tecknas mellan parterna och hänvisas till i avfallshanteringsplanen.

Kommunens process för godkännande

Regelverket anger att kommunen ska godkänna avfallshanteringsplanen. Båtklubben behöver skicka in avfallshanteringsplanen till kommunen på det sätt som kommunen föreslår, exempelvis via post eller e-post.

Efter att avfallshanteringsplanen är inskickad kan kommunen be om kompletterande uppgifter om den anser att avfallshanteringsplanen är ofullständig. När kommunen anser att båtklubbens avfallshanteringsplan är fullständig kommer kommunen att godkänna eller underkänna planen, troligtvis genom ett beslut. Ett kommunalt beslut kan alltid överklagas.

Hur ett kommunalt beslut kan överklagas ska alltid framgå i beslutstexten. Om beslutet inte överklagas inom tre veckor från att båtklubben mottagit beslutet, vinner det laga kraft. När beslutet vunnit laga kraft måste båtklubben följa detta.

Kommunen kommer att ta ut en avgift, både för eventuell e-postkorrespondens gällande komplettering och för själva beslutet om godkännande av avfallshanteringsplanen.

Kommunens godkännande av avfallshanteringsplanen gäller i fem år. Om båtklubbens avfallsmottagning ändras väsentligt inom fem år, behöver en reviderad plan skickas in för nytt godkännande. En reviderad avfallshanteringsplan måste också skickas in till kommunen minst tre månader innan föregående plan har löpt ut.

Tillsyn

Kommunen kommer att kunna kontrollera avfallshanteringsplanen och mottagningsanordningarna vid ordinarie tillsyn inom ramen för miljöbalken.

Sanktionsavgifter och viten

Enligt det nya regelverket kan sanktionsavgifter påföras båtklubben om denna saknar godkänd avfallshanteringsplan (15 000 kr) och/eller mottagningsanordning (40 000 kr). Kommunen har också möjlighet att utfärda förelägganden förenade med viten vid upprepade brister.

Svenska Båtunionen

Svenska Båtunionen, af Pontins väg 6, 115 21 Stockholm
08-545 859 60 | batunionen.se